

O HUMANITÁRNÍ MISI V JORDÁNSKÉM KRÁLOVSTVÍ

— aneb jsme připraveni pomáhat, kde nás potřebují —

„V loňském roce byla Ústřední vojenská nemocnice – Vojenská fakultní nemocnice Praha oficiálně zařazena do portfolia zdravotně humanitárního programu MEDEVAC. Počátkem listopadu loňského roku byly vyslány dva lékařské týmy do Jordánského hášimovského království. Týmy ortopedie a ORL pomáhaly zejména syrským uprchlíkům žijícím v uprchlických táborech v Jordánsku, jejichž přístup ke specializované lékařské péči je velice omezený. Listopadovému výjezdu našich lékařů předcházela v dubnu 2016 čtyřdenní rekonoskační cesta specialistů ÚVN na ortopedii a traumatologii, ORL a oftalmologii, při níž se tým seznámil s kontaktní osobou za jordánskou stranu a dojednával náležitosti potřebné pro misi,“ přibližuje plk. Ing. Zdeněk Brabec, Ph.D., náměstek ředitele, pod nějž v ÚVN vysílání lékařů v rámci programu MEDEVAC organizačně spadá.

Oba lékařské týmy působily v hlavním městě Ammánu v místních nemocnicích, kde bylo pro operace dostatečné zázemí. Následující rozhovor s lékařem MUDr. Václavem Vaněčkem, který vedl ortopedický tým ÚVN v jordánské Al Khalidi Medical Center, je o zkušenostech a postřezích z mise.

Jak porobíhá příprava a jaké pacienty jste léčili?

Na základě rekonoskace a ve spolupráci s tamějším odborníkem jsme byli připraveni na výkony u pacientů s těžkou artrózou kolenních kloubů. Náhrada kolenního kloubu je náročnější operační výkon, který vyžaduje profesionální zkušený tým. Náš operační tým, v němž nechyběl ani anesteziolog a instrumentářka, disponoval zkušenostmi z vojenských misí z Afghánistánu a je zvyklý přizpůsobovat se daným podmínkám v neznámém prostředí, to bylo pro působení v Jordánsku velmi důležité. Bylo třeba se rychle přizpůsobit tamějšímu systému, začít okamžitě pracovat. Měli jsme k tomu vytvořeny dostatečné podmínky, včetně ubytování v dobré dostupnosti nemocnice, což nám umožňovalo i odpolední a večerní vizity. Výběr pacientů probíhal v ambulanci Al Khalidy za asistence Dr. Watheq Al-Qous, který zde působil i jako překladatel. Přítomna byla i Mgr. Darina Micolášová z Ministerstva vnitra, která působila jako koordinátorka. Pomocí obou zmíněných byla nedocenitelná. Celkově se k předvýběru dostavilo 42 pacientů z asi dvou set vyšetřených. Pacienti přicházeli již s rtg snímky a laboratorními vyšetřeními.

Operovali jste všechny?

Na základě zhodnocení laboratorních výsledků a klinického vyšetření jsme rozhodovali o možnosti dalšího postupu. U řady pacientů jsme museli operaci kontraindikovat, a to zejména pro špatné výsledky laboratorních testů. Dalším problémem byly příliš komplikované případy pakloubů a extrémních deformit kolenních kloubů, které bychom s dovezeným materiálem a v krátkém časovém období mise nebyli schopni adekvátně ošetřit. Často znemožňovala výkon též symptomatická močová infekce. Při hraničních nálezech jsme indikovali opakování testů, případně ATB léčbu a kontrolu s odstupem. Na základě předvýběru jsme k operačním výkonům indikovali 16 pacientů, z toho 13 náhrad kolenního kloubu, 2 artroskopie a 1 ošetření mnohotných kostních cyst trepanací. Během operačních dnů bylo nutno další výkony zrušit vzhledem k neuspokojivým výsledkům doplněných vyšetření.

Jaké bylo vybavení operačních sálů? Vyhovovaly podmínkám, na které jste zvyklí? Jak to bylo s personálem?

Operační sál, který jsme měli k dispozici, byl dobře zařízen a odpovídal standardům hygieny i vybavení evropské nemocnice. Spolupráce s jordánským personálem – rezidentními lékaři, sálovými asistenty i sestrami a sestrami na odděleních – probíhala velmi dobře. Přidělení pracov-

níci hovořili většinou obzvláště anglicky, případně tlumočnicka bez prodlení sehnali. Po vyjasnění a ustálení pracovních postupů pracoval jordánský personál samostatně a k naší plné spokojenosti. Operační výkony probíhaly vzhledem k sehnání týmu a podpoře místních bez komplikací, v relativně krátkých operačních časech. Delší dobu trvaly mezichasy operací vzhledem k transportu pacientů na sál, úklidu apod.

Jak to vypadalo s pooperační péčí? Je srovnatelná s evropskou?

Pacient je po výkonu umístěn na dospávací pokoj, kde jsou až do stabilizace pacienta monitorovány životní funkce. Zde tráví většinou jen několik málo hodin a po stabilizaci stavu je přemístěn na oddělení. Tady je velký rozdíl ve srovnání s tím, na co jsme zvyklí u nás, neboť hlavní péči o ošetřování pacienta přebírají rodinní příslušníci, kteří jsou většinou v hojném počtu přítomni.

Předpokládám, že odborná péče nadále náleží zdravotníkům?

Odbornou péči – podávání léků, monitoraci funkcí, bolesti apod. má na starosti sestra. Převazy a další péči z lékařského hlediska má na starosti operátor, který vydává pokyny - odběry, indikace k vyšetření apod. Vyřízení těchto pokynů má na starosti lékař – rezident. Zdravotnický systém v Jordánsku funguje na jiném principu než u nás – nemocnice je soukromá, zodpovědnost za pacienta má vždy operátor. Prakticky žádné vyšetření či péče se neuskuteční bez jeho pokynu a vlastní invence rezidentního personálu je prakticky nulová. Takže pokud anesteziolog zvolí jinou než celkovou anestezii – např. epidurální s katétre, musí docházet na oddělení k nastavení dávkovače k potlačení bolesti. Další rozdíl je finanční – vše je náležitě začítováno. My jsme byli z tohoto systému do jisté míry vyčleněni, docházeli jsme za pacienty několikrát denně a většinu práce s převazy, dreny a analgezií jsme prováděli sami, a tak byla naše péče pacienty samotnými, i místním personálem, vnímána jako nadstandardní.

Jak to bylo s kontrolami hospitalizovaných pacientů? Jak dlouhá byla hospitalizace tamějších pacientů?

Pacienti leželi v nemocnici v průměru 4-5 dnů, do domácí péče (zpět do uprchlického tábora) byli propuštěni po zvládnutí základní rehabilitace – chůze o berlích, posilování svalstva, s analgetiky a léky jako prevenci TEN (Xarelto). Kontroly pacientů probíhaly ráno, po skončení operačního programu, poté kolem 20:00 v rámci večerní vizity. Kontrolovali jsme zejména stav rány, podávání antibiotik a dostatečné tlumení bolesti. Antibiotika jsme se snažili podávat v souladu s doporučením

místního lékaře, který znal lépe místní epidemiologickou situaci a také nesl zodpovědnost za pacienty po našem odjezdu. Nebudu zastírat, že se naše názory mnohdy rozcházel, nicméně jsme nakonec došli ke kompromisu a podávali doporučenou trojkombinaci léků, ale v naší upravené dávkování.

Zajišťovali jste i pooperační kontroly?

Vzhledem k časovému omezení naší mise probíhaly pooperační kontroly v pravidelných intervalech již pod vedením jordánského lékaře, který prováděl převazy, extrahoval stehy, kontroloval užívání léků a kontroloval rtg snímky. Toto sledování bylo naprosto nezbytné pro úspěšné a úplné doléčení. Jednalo se o velké výkony na kloubovém aparátu, a pokud by nebyly dodržovány zavedené postupy, mohla by celá naše snaha přijít vniče, resp. skončit stavem výrazně horším než byl předoperační.

Jak hodnotíte misi ortopedického týmu v Jordánsku?

Naši pomoc nejvíce ocenili zejména pacienti, dokázali nám vděčnost dávat nejvíce. Jsme rádi, že jsme mohli v rámci daných možností přispět ke zlepšení kvality života alespoň některých syrských i jordánských pacientů. Těšila nás spokojenost s průběhem a výsledky mise, vyjádřená tamějším zdravotnickým personálem, včetně vedení nemocnice Al Khalidi. Věřím, že na podzim letošního roku budeme mít opět příležitost pomoci na místě lidem, kteří se bez podpory programu MEDEVAC neobejdou.

O PROGRAMU MEDEVAC

Program se realizuje v 7 zemích, konkrétně v Jordánsku, Iráku - Regionu Iráckého Kurdistanu, na Ukrajině, v Kambodži a Keni, v Maroku a Nepálu za účasti celkem 6 českých nemocnic v přímé působnosti Ministerstva zdravotnictví - FN Motol, Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, Nemocnice Na Bulovce, FN Olomouc, FN Hradec Králové, FN Ostrava a Ústřední vojenské nemocnice, která je v přímé působnosti Ministerstva obrany.

Realizace programu MEDEVAC v roce 2016

- vyslání 15 lékařských týmů do zahraničí,
- 622 odborných operačních výkonů v zahraničí,
- více jak 800 odborných vyšetření s diagnostikou,
- provedení 231 neinvazivních zákroků - injekcí do kolenních kloubů,
- 3 rekognoskační cesty do zahraničí za účelem přípravy budoucích misí programu MEDEVAC v dané zemi (Irak - Region iráckého Kurdistanu, Maroko, Jordánsko),
- 2 návštěvy zahraničních lékařů v ČR v rámci příprav budoucích misí,
- uskutečnily se 3 zdravotně humanitární

evakuace na léčení do ČR z Ukrajiny a z Keni (5 pacientů, z toho 3 děti + 3 osoby jako zákonný doprovod),

- 2 odborné stáže zdravotnického personálu z oblastí postižených humanitární krizí v českých nemocnicích v přímé působnosti ministerstva zdravotnictví (16 osob - Keňa, Irak - Region iráckého Kurdistanu),
- konference Pražské chirurgické dny - jeden den věnovaný Programu MEDEVAC,
- peněžní dary v hodnotě 11,5 mil. Kč na vybavení nemocnic a školení lékařů na Ukrajině, v Libanonu a v Iráku.

Program MEDEVAC je v Jordánsku, jako v jedné ze zemí nejvíce zasažených uprchlickou krizí vyvolanou válkou v Sýrii, realizován již čtvrtým rokem v úzké spolupráci Ministerstva vnitra, které je také hlavním koordinátorem tohoto programu, Ministerstva zahraničních věcí a zastupitelského úřadu v Ammánu, Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva obrany ČR.

Kromě Jordánska se program realizuje také v Irácké republice - Regionu iráckého Kurdis-

tánu, na Ukrajině, v Maroku, Keni a Kambodži, kam jsou ve spolupráci s dalšími českými fakultními nemocnicemi vysílány lékařské týmy, které se zaměřují na poskytování lékařské péče zranitelným skupinám osob (dětem, ženám a starším lidem). V rámci programu MEDEVAC probíhají také humanitární evakuace a léčení těžce zraněných pacientů ze zahraničí v České republice, stáže zahraničních lékařů v českých nemocnicích a jsou poskytovány peněžní dary do zahraničí na podporu a rozvoj zdravotnické infrastruktury v zemích zasažených válkou či přírodními katastrofami.

Od roku 1993, kdy byl program MEDEVAC zahájen, bylo v České republice hospitalizováno celkem 223 pacientů, převážně dětí. V roce 2015 bylo na zahraniční lékařské mise vysláno 12 lékařských týmů se specializacemi dětská kardiologie, traumatologie, ortopedie, oftalmologie a plastická chirurgie a bylo odoperováno 246 pacientů. V letošním roce bylo zatím provedeno více než 400 odborných operací a vysláno celkem 11 lékařských týmů ze 6 českých nemocnic.

foto: archiv MUDr. Václav Vaněček